

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.10 (3036) ●

● ЧАЦВЕР, 22 САКАВІКА, 2007

Знічкі Айчыны
Стар. 3

Свет талентаў "Вадалеі"
З чаго пачынаецца поспех?
Не з выпадковасці, не са
шчаслівага збегу абставін,
а з іміджу **Стар. 4**

Кірмаш у люстэрку стагоддзяў
Сёння стала добрай традыцыяй наладжваць
розныя кірмашы: святочныя, гандлёвыя,
кніжныя... А як раней уяўлялі продкі
"кірмаш"? **Стар. 4**

СУСТРЭЧЫ

Шлях да ўзаемнасці

Адам Мальдзіс

Грамадскае аб'яднанне "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў" было створана ў 1991 годзе. Яго сузаснавальнікамі выступілі міністэрствы адукацыі, замежных спраў, культуры, а таксама Нацыянальная акадэмія навук. Асноўнай мэтай асацыяцыі з'яўляецца пашырэнне беларускай культуры ў свеце шляхам

арганізацыі навуковых форумаў, выдання зборнікаў, іх матэрыялаў, а таксама абмену навуковай і культурнай інфармацыяй, кніжнічымі і перыядычнымі выданнямі. У 2005 годзе, на IV кангрэсе беларусістаў, старшынёй асацыяцыі быў выбраны дацэнт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Сяргей Запрудскі. Нядаўна вядомы навуковец і педагог быў госцем рэдакцыі "Толасу Радзімы".

— Сяргей Мікалаевіч, як ваш папярэднік на нялёгкай грамадскай пасадзе старшыні асацыяцыі я магу сёння з задавальненнем сказаць, што ўдзельнікі апошняга кангрэсу не памыліліся ў сваім выбары. За паўтара з лішкам года вам удалося многае зрабіць, у тым ліку тое, што не ўдавалася мне. Напрыклад, стварыць электронны бюлетэнь "Весткі МАБ", які

сёння рассылаецца ў розныя краіны свету прыкладна па 400 адрасах. Наш ранейшы друкаваны штотысячны бюлетэнь "Кантакты і дыялогі", а потым старонкі пад той жа назвай у "Толасе Радзімы" не мелі такога доступу да сяброў асацыяцыі.
— Сюды ж варта дадаць, што "Весткі МАБ" таксама захоўваюцца на сайце асацыяцыі: <http://tab.org.by/bulletin.php>. → 2

ВЕСТКІ

Дачыненне да сусветнай спадчыны

Вольга Карнеева

Дасье па фартыфікацыйных збудаваннях Брэсцкай крэпасці і комплексу помнікаў архітэктуры XII-XIX стагоддзяў Полацка для ўключэння гэтых гісторыка-культурных аб'ектаў у Спіс сусветнай спадчыны ЮНЕСКА плануецца падрыхтаваць у 2008 годзе

Зараз вядзецца збор матэрыялаў па гэтых аб'ектах. Адначасова спецыялісты збіраюць інфармацыю аб культурных будынках Беларусі абарончага тыпу, драўлянага дойдства Палесся. Прэтэндуе на ўключэнне ў Спіс сусветнай спадчыны ансамбль праспекта Незалежнасці ў Мінску — участак ад плошчы Незалежнасці да вуліцы Казлова, які прадстаўляе традыцыю пасляваеннай савецкай архітэктуры. Усяго ў пераліку намінацыі ад Беларусі, якія падтрыманы Цэнтрам сусветнай спадчыны ЮНЕСКА, дзясць аб'ектаў.

Нагадаем, статус аб'ектаў Спіса сусветнай спадчыны ЮНЕСКА нададзены Беларускай пушчы, Мірскаму замку, архітэктурна-культурнаму комплексу Радзівілаў у Нясвіжы, трансмежнаму аб'екту Геадэзічная дуга Струве. На канчатковай стадыі знаходзіцца работа над дасье па беларуска-польскаму аб'екту Аўгустоўскі канал.

"Беларусачка" ў расійскай сталіцы

Пры Рэгіянальнай нацыянальна-культурнай аўтаноміі "Беларусы Масквы" створаны жаночы клуб "Беларусачка"

Асноўнай мэтай новай грамадскай арганізацыі стане садзейнічанне захаванню і развіццю беларускай самабытнасці, традыцый, нацыянальнай культуры і мовы. Кіраўніком клуба выбрана ўраджэнка горада Барысава, выканаўчы дырэктар аўтаноміі "Беларусы Масквы", член прэзідыума Маскоўскага міжнацыянальнага кансультацыйнага савета пры ўрадзе Масквы Ала Тужылькіна. Зараз "ядро" клуба складаюць 20 чалавек. А ўвогуле, арганізацыя запрашае да супрацоўніцтва ўсіх жанчын Масквы і Падмаскоўя, якія лічаць сябе этнічнымі беларускамі.

Вучымся турызму

Юрый Акудовіч

Ужо ў другі раз расонская зямля гасцінна прымала ў сябе прадстаўнікоў галандскага фонду "Жывая вёска", які дзейнічае пад эгідай Арганізацыі аб'яднаных нацый

Замежных гасцей цікавілі магчымасці развіцця ў беларускай глыбінцы аграрна-бизнесу. У праведзеным галандскімі актывістамі адукацыйным семінары-трэнінгу ўдзельнічалі таксама прадстаўнікі бліжэйшых рэгіёнаў — Лепеля, Міёраў, Верхнядзвінска.

Дарэчы, дзякуючы гэтаму фонду гаспадары ўжо дзейнічаючых турыстычных сядзіб Расоншчыны, а таксама тыя, хто плануе ў бліжэйшы час заняцца аграбизнесам, ужо змаглі пазнаёміцца з вопытам работы сваіх калег у Польшчы, ЗША, ва Украіне на спецыяльных семінарах, якія там праводзіліся.

Дацягнуцца да зорак

Першую прыватную абсерваторыю пабудоваў астранома-аматар Сяргей Шурпакоў на ўласным прыватным участку пад Оршай. Купал абсерваторыі ў вышыню дасягае трох метраў, у дыяметры — пяці. Па словах Сяргея Шурпакова,

Міжнародны цэнтр па малых планетах у Кембрыджы прысвоіў яго абсерваторыі міжнародны код за дакладнае вызначэнне палажэння астэроідаў у касмічнай прасторы. А імя беларускага астранома-аматара занесена ў спіс 50 лепшых у свеце назіральнікаў за каметами.

Сустрэнемся ля "Дзяўчынка пад парасонам"! Дзе гэта — ведаюць усе мінчане

Новыя сімвалы сталіцы

Кацярына Немагай

Хутчэй за ўсё, вобразы майстру падказвае жыццё. Цікавая заметка ў газеце, незвычайны пейзаж, які выпадкова адкрываецца з акна аўтамабіля... Ідзі адкладваюцца ў падсвядомасці, а потым вырываюцца на волю, нібы пырскае фантана. Як з жыва-творных капель, пачалі з'яўляцца ў Мінску вулічныя скульптуры, паступова становячыся своеасаблівымі сімваламі горада. По-

бач з імі фатаграфуюцца, каля іх назначаюць спатканні.

Доўгі час, напэўна, адзіным узорам паркавай скульптуры ў Мінску быў "Хлопчык з лебедзем", які ўжо больш за 130 гадоў упрыгожвае фантан у Аляксандраўскім скверы. З канца мінулага стагоддзя пачалі з'яўляцца новыя персанажы. І сёння кампанію яму складаюць "Дама на лаўцы", "Дзяўчынка з парасонам", "Які прыкурвае", што размясціліся ў Міхайлаўскім скве-

ры, каля Камароўскага рынка знайшлі прытулак "Фатограф", "Жанчына з сабачкам", "Конь", "Бабуля з семкамі", а паплаваць у фантане, што ля ўваходу, так і просяцца бронзавыя гусі. У верасні мінулага года, да Дня горада, каля кінатэатра "Октябрь" усталявалі "Пашталёна". Месяца выбралі невыпадкова: побач знаходзіцца Дом прэсы і Дом друку, і ён, як бы спышаецца на сваім веласіпедзе за свежымі газетамі. → 2

Новыя сімвалы сталіцы

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

Амаль усе скульптуры выкананы ў стылі рэтра, але гэта зусім не перашкаджае ім быць сучаснымі. Яны перадаюць атмасферу і дух тых мясцін, дзе ўсталяваны, святаўспрыманне аўтараў. Дарэчы, над стварэннем новага мастацкага вобраза горада працуюць такія вядомыя майстры, як архітэктар Юрый Градаў, скульптары Уладзімір Жбанаў, Яўген Колчаў, Алег Купрыянаў.

Калекцыя паркавых скульптур у Мінску толькі пачынае фарміравацца. У перспектыве ў гістарычным цэнтры горада прапішучца “Дама з афіцэрам”, “Няня з дзецьмі”, “Катрыншчык”, “Скрыпач” і іншыя бронзавыя жыхары. А каля гарадской ратушы плануецца ўсталяваць “Губернатарскую каляску”.

Восенню ж ў беларускай сталіцы з’явіцца яшчэ дваццаць новых работ. Толькі ўжо не з бронзы, а з граніту. Большасць з іх размесціцца ў паркавай зоне мікра-раёна Уручча, астатнія — каля запарку ў Чыжоўцы. Усе гэтыя кам-

пазіцыі створаны падчас работы пленэру маладых скульптараў, які адбыўся некалькі месяцаў назад. Старшыня секцыі скульптуры Беларускага саюза мастакоў Уладзімір Слабодчыкаў адзначыў у гутарцы, што сёлетні пленэр стаў надзвычай натхнёным, і работы атрымаліся ўдалымі.

І гэта не дзіўна, бо два перадапошнія пленэры праходзілі ажно ў 1988 і 1989 гадах — скульптары засумавалі па “вольнай” творчасці, калі разам з паветрам, якое удыхаеш поўнымі грудзямі, прыходзяць арыгінальныя ідэі. Так, звычайныя гранітныя валуны, якіх шмат у Беларусі, сталі прыладамі для ажыццяўлення фантазій мастакоў. Думкі не былі абмежаваны пэўнай тэмай. Таму творчы ўзлёт — нават у назвах кампазіцый: “Свіцязянка”, “Метамарфозы дрэва”, “Язычніцкі матыў”, “Сляды восені”, “Няміжскі цмок”...

Паркавыя скульптуры ўпрыгожваюць горад, ствараюць своеасаблівы, непаўторны, пазнавальны на паштоўках і марках, твар. Прычым, не на гады, а на стагоддзі.

Сфатаграфаванне на памяць — калі ласка

Імгненні шчасця

Ірына Цімафеева

У Нацыянальным акадэмічным тэатры імя Янкі Купалы адбылася прэм’ера спектакля па п’есе сучаснага фінскага драматурга Лаўры Руахонен

Лаўра Руахонен шырока вядома за межамі сваёй краіны. Гучныя прэм’еры яе п’есы “Вольга” прайшлі ў Літве, Балгарыі, Славеніі, Вялікабрытаніі, Германіі, Францыі, ЗША. У Беларусі п’еса ставілася ўпершыню.

Гэта амаль што наймаверная гісторыя кахання двух адзінокіх людзей: старой жанчыны і маладога чалавека без вызначаных заняткаў. Каханне, якое ратуе іх у халодным, бездухоўным і хаатычным свеце. У свеце, які змяняецца

кожнае імгненне і перастае быць цёплым, утульным і чалавечным.

Гісторыя расказвае аб некалькіх калядных днях жыцця Вольгі Вікстрэм і Якаба Рундзіса, днях, якія сталі самай галоўнай падзеяй у іх жыцці, падарылі ім пакуты немагчымага кахання і кароткую радасць чалавечага шчасця перад непазбежным расставаннем.

Рэжысёр-пастаноўшчык спектакля — Алег Жугжда (Гродна), мастак — народны мастак Беларусі Барыс Герлаван. Галоўныя

ролі выконваюць артысты Марыя Захарэвіч, Андрэй Гладкі і Раман Падаляка. У спектаклі таксама заняты народны артыст Беларусі Арнольд Памазан, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Віктар Манаеў.

Першая вясна на новым месцы

У краі блакітных азёр, як часта называюць Лепельшчыну, клапоцяцца аб памнажэнні флоры і фауны. Напрыклад, сваю першую вясну на новым месцы сёлета сустракаюць тры дзесяткі высакародных аленяў з Белавежскай пушчы. Элегантныя даўганогія прыгажуні закуплены Лепельскім ляс-

гасам для размнажэння іх у Беларускай Паазер’і.

Не выключана, што калі край блакітных азёр трапіць у схему нацыянальнага турызму, то стане магчымым і такі экзатычны від адпачынку, як катанне на аленях. Не ў далёкай Якуціі, а ў цэнтры Еўропы.

СУСТРЭЧЫ

Шлях да ўзаемнасці

(Працяг. Пачатак на стар. 1)

— Ведаю, што там можна знайсці цікавую інфармацыю пра нашы навуковыя і культурныя кантакты з іншымі краінамі: паведамленні пра канферэнцыі і “круглыя сталы”, агляды новых выданняў, бібліяграфічныя навінкі. Прыгадайце асноўнае з таго, пра што вы паведамлялі, скажам, у мінулым годзе.

— Найперш — гэта значныя навуковыя і культурныя падзеі: XIV канферэнцыя “Санкт-Пецярбург і беларуская культура”, варшаўская традыцыйная канферэнцыя “Шлях да ўзаемнасці”, літоўская міжнародная сустрэча на тэму “Наша Ніва” ў кантэксце віленскай беларускай культуры (да 100-годдзя з пачатку выхаду газеты). У Мінску прайшлі канферэнцыі, прысвечаныя 100-годдзю з дня нараджэння нашага суайчынніка, рэдактара парызскай “Культуры” Ежы Гедройца і 80-годдзю з дня нараджэння прафесара БДУ Льва Шакуна. З актыўным удзелам сяброў нашай арганізацыі адбыліся міжнародныя навуковыя форумy ў Чэхіі і Славакіі.

— Да IV кангрэсу беларусістаў асацыяцыя, памятаецца, падрыхтавала 27 серыйных тэматычных зборнікаў “Беларусіка=Albaruthe-nica” і

звыш 50 іншых кніжных выданняў. Што ж дадалося да гэтых лічбаў за апошні час?

— Дадаўся 28-ы зборнік “Беларусікі”, прысвечаны тэматыцы “Дыяспара. Гісторыя. Культуралогія”, кніга “На ўшанаванне памяці Ежы Гедройца” і варшаўскі зборнік “Шлях да ўзаемнасці”, прысвечаны юбілею вядомага філолага і беларускага паэта Аляксандра Баршчэўскага. Асабліва выдзеліў бы першы

навукальны дапаможнік па беларускай мове для студэнтаў-венграў. Аўтарамі яго з’яўляюцца Ларыса Станкевіч і Жужа Каткіч. Выйшаў ён летась у Будапешце пад назвай “Дваццаць сустрэч з Беларуссю”. Рэдагаваў жа яго прафесар Андраш Золтан, які ўзначальвае Венгерскую

асацыяцыю беларусістаў.

— Па-мойму, гэта асацыяцыя вызначаецца сярод неславянскіх асаблівай актыўнасцю.

— Згодзен з вамі. У ёй згуртаваліся звыш 30 навукоўцаў, літаратараў, якія працуюць не толькі ў Будапешце, але і ў меншых універсітэцкіх гарадах Венгрыі. Асацыяцыя рэгулярна праводзіць навуковыя канферэнцыі, прысвечаныя венгерска-беларускім мовазнаўчым і літаратуразнаўчым

Старшыня грамадскага аб’яднання “Міжнародная асацыяцыя беларусістаў” Сяргей Запрудскі:

— Трэба сказаць, што склад нашай асацыяцыі (а ў ёй звыш шасцісот сяброў) увесь час абнаўляецца за кошт моладзі.

кантактам, выдае тэматычныя зборнікі. Ёй было пад сілу падрыхтаваць і выдаць арыгінальную гісторыю Беларусі, арганізоўваць дні Мінска. Беларуска мова выкладаецца ў Будапешце як уласнымі сіламі, так і вучоных, запрошаных з Брэсцкага ўніверсітэта. І ва ўсім гэтым — вялікая заслуга

Андраша Золтана, аднаго з зарубежных сяброў камітэта нашай асацыяцыі.

— Што да ацэнак, то я выдзеліў бы таксама Японскую асацыяцыю беларусістаў, якую ўзначальвае прафесар Такійскага ўніверсітэта Джун-ічы Сато.

— Нагадаю чытачам, што дзякуючы нашым кантактам з японскімі калегамі двойчы праводзіліся чытанні і выдаваліся зборнікі, прысвечаныя памяці першага консула Расійскай імперыі ў Японіі Іосіфа Гаішкевіча. Гэты ўраджэнец Беларусі быў не толькі прадбачлівым дыпламатам, але і выдатным вучоным-усходазнаўцам. Японскія навукоўцы, грамадскія дзеячы, работнікі тэлебачання даволі часта заглядаюць у Астравец Гродзенскай вобласці, дзе яму ўстаноўлены бюст. А яшчэ трэба назваць беларусіста Руносукэ Курода, які выдаў першы японска-беларускі і беларуска-японскі слоўнік. Ёсць звесткі, што летась выйшаў яго падручнік беларускай мовы для японцаў.

— Днямі госцем рэдакцыі “Голас Радзімы” двойчы быў Косіно Го з ўніверсітэта ў Хакадзэ. Ён гаворыць па-беларуску, першым у Японіі пачаў перакладаць творы беларускай літаратуры не з рускага тэксту-пасрэдніка, як гэта было ў вы-

падку з Быкавым, а з арыгінала. Прыезд нам анталогію прозы Цэнтральна-Усходняй Еўропы, куды ўключаны і яго пераклад апавядання Уладзіміра Караткевіча “Блак і золата дня”.

— І яшчэ трэба сказаць, што склад нашай асацыяцыі (а ў ёй звыш шасцісот сяброў) увесь час абнаўляецца за кошт моладзі. У Інстытуце лінгвістычных даследаванняў аддзялення Расійскай акадэміі навук у Санкт-Пецярбургу абараніла кандыдацкую дысертацыю, прысвечаную супастаўленню рускай і беларускай моваў Ірына Ліскавец. У Данецку лінгвістычную спадчыну Пятра Бузука даследуе ў сучасным кантэксце Алена Голуб. На кантакце з камітэтам выйшаў пісьменнік Хрысціян Шнайдэр, прадстаўнік лужыцкіх сербаў. Аказваецца, ён яшчэ ў 1971 годзе надрукаваў “Беларускія імпрэсіі”, пра якія мы нічога не ведалі.

— У заключэнне я хачу вас павіншаваць з тым, што асацыяцыя паспяхова прайшла перарэгістрацыю ў Міністэрстве юстыцыі, набыла новы юрыдычны адрас. Паведамце яго чытачам з пажаданнем новых плённых кантактаў.

— Гэта філалагічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Вуліца Карла Маркса, 31.

Часам у вызначэнні значнасці той ці іншай асобы здараецца, што велічыня таленту, грамадскай вагі чалавека застаюцца па-за ўвагай сучасніка. І пасля, як пісьменнік, мастак, акцёр альбо вучоны пакіне зямны свет, праменні ад яго постаці разыходзяцца ўсё шырэй і шырэй. А між тым, і пры жыцці той чалавек увасабляў сваёй дзейнасцю ці не цэлы інстытут альбо тэатр... Аглядаючы ашмянскія вуліцы і вулачкі пачатку ХХ стагоддзя, думаю, канешне ж, пра тое, а ці помняць, ці ведаюць тут многіх з кагорты славутых ашмянцаў, з тых землякоў, хто мэтай свайго жыцця бачыў клопат “і ў малым, і ў вялікім павышаць узровень шчасця ў жыцці”...

Ашмяны. Вуліца. 1916 г.

Алесь Карлюкевіч

1904 год... Дзесьці тут, па Віленскай і Барунскай вуліцах, бегаў малечай будучы рускі спявак Аляксандр Батурын. Бацька — настаўнік. У 1911 годзе Батурыны пераязджаюць у Адэсу. Аляксандр працуе шафёрам, памочнікам механіка цэнтральнага гаража ў Адэсе. Спявае ў мастацкай самадзейнасці. Затым шляхі да новых творчых вышынь прыводзяць колішняга ашмянскага падлетка ў Ленінград. Аляксандр заканчвае кансерваторыю. Настаўнік — амаль зямляк: лірычны тэнор са Старадубскага павета Канстанцін Сцяпанавіч Ісачанка. Чаму спыняюся на настаўніку?... І сам Канстанцін Сцяпанавіч выйшаў у вялікае мастацтва з простага сям’і. Таму, мусіць, і ўвагу асабліваю аддаў рабочаму хлопцу, які праз гады стане вядомым на ўсю Расію бас-барытонам. На працягу амаль 30 гадоў Батурын будзе адным з вядучых салістаў Вялікага тэатра оперы і балета ў Маскве. Як след — званне народнага артыста РСФСР, Дзяржаўная прэмія СССР, выступленні на сценах тэатраў Італіі, Францыі, Чэхіі, Венгрыі, Бельгіі, Англіі...

Раздарожжа нашага краю — адбітак і на лёсах суайчыннікаў. Адны выбіраліся ў вялікі свет на Усход. Другія ішлі за навучкай у Літву... У 1914 годзе ў Ашмянах нарадзіўся літоўскі спявак Уладзімір Піліпавіч Рубацкі. Вучыўся ў Ашмянскай гімназіі. За-

Ашмяны. Бальніца. Пач. ХХ ст.

тым патрапіў у войска. Некаторы час быў студэнтам Віленскага ўніверсітэта. Збіраўся стаць юрыстам. У 1944-47 гадах — артыст

Знічкі Ашчыны

Ашмяны. Рынак. 1916 г.

хору Беларускага ансамбля песні і танца ў Гродне. Уладзімір у Вільнюсе паступае ў кансерваторыю. Таленавітаму спеваку было на той час ужо даўно за трыццаць... Паралельна працуе ў Літоўскай філармоніі. А з 1949 — саліст тэатра оперы і балета Літвы. Выконваў

Баруны. 1916 г.

партыі Яга ў “Атэла” Дж. Вердзі, Анегіна — у оперы “Яўгеній Анегін” П. Чайкоўскага, Рыгалета ў аднайменнай оперы Дж. Вердзі...

Яшчэ ў 1959 годзе атрымаў званне заслужанага артыста Літвы.

У Ашмянах — сляды яўрэйскага пісьменніка і падарожніка Якава Сапіра. Ён нарадзіўся ў мястэчку ў 1822 годзе. З горада, што прытуліўся да ракі Ашмянка, — мастак Ігар Мікалаевіч

Шкуратаў. Зараз выкладае ў Віцебскім універсітэце. На віцебскіх, браслаўскіх пейзажах Шкуратава — відаць, адбітак і ашмянскай прыроды, тая праменьчыкі, што з дзяцінства лавіў яго мастацкі зрок на роднай Ашмяншчыне.

Крыху больш як на дзесяцігоддзе за Шкуратава нарадзіўся ў Ашмянах мастак Вітольд Урбановіч. А яго разам з бацькамі пасля Вялікай Айчыннай вайны дарогі прывялі ў Польшчу. Скончыў акадэмію ў Кракаве, стаў вядомым у Польшчы мастаком-мадэрністам. Работы ўраджэнца

Ашмянаў захоўваюцца ў музеях Парыжа, Лондана, Кракава, Варшавы, у калекцыях Швецыі, Галандыі, ЗША, Германіі.

Звесткі шмат пра каго са знакамітых землякоў можна знайсці ў Ашмянскім раённым краязнаўчым музеі імя Францішка Багушэвіча, якому ўжо больш за паўстагоддзя. Спяраша скарбонка гістарычных памятак працавала на грамадскіх пачатках. А ў 1965 годзе музей пачаў лічыцца дзяржаў-

Ашмяны. Мост. 1916 г.

ным... Яго супрацоўнікамі з’яўляліся дасведчаныя збіральнікі памятак зямлі Беларускай Валянціна Караткевіч і Міхаіл Спірыдонаў. Факт таксама з цікавых. Валянціна Браніславаўна Караткевіч — жонка славутага пісьменніка. Руплівы і старанны даследчык археалагічных, гістарычных па-

мятак зямлі Беларускай. Канешне ж, яе мысленне, яе светапогляд — і ў фундаменце, здавалася б, сціплага раённага музея.

Мясціны вакол Ашмянаў — прыкметныя, вартыя ўвагі і праз сваіх ураджэнцаў, праз тых, хто працаваў, нарадзіўся ў вёсках і вёсачках пісьменнікаў, вучоных, гісторыкаў. На маёй уласнай памяці — і тое, з якой павагай адгукаўся, прыкладам, пра Баруны (яны крыху больш як за 20 кіламетраў ад Ашмянаў) паэт і перакладчык Пятро Бітэль. Мне пашчасціла на сустрэчу з ім ў Маладзечне, калі ўжо няшмат і часу заставалася гэтаму яркаму чалавеку быць у

Ашмяны. Ускраіна. 1916 г.

адведках на планеце Зямля. Пятро Іванавіч, згадаўшы сваю вучобу ў Барунскай настаўніцкай семінарыі, расказаў пра амаль што напісаную для выдавецтва “Польмя” кнігу пра Баруны. Здаецца, і паказваў нават машынапіс. Чамусьці ў памяці адклалася лічба — 90 старонак. Тады якраз

“Польмя” адну за другой выпускала кніжачкі ў серыі “Па роднаму краю”. Добра было б узнавіць бітэлаўскі рукапіс...

Баруны — радзіма гісторыка і грамадскага дзеяча, заходнебеларускага падпольшчыка Мікалая Сямёнавіча Арэхвы. Біяграфія Ашмяншчыны ў часы гаспадарання палякаў — у яго кнізе “Справы і людзі КПЗБ”. Сваё гісторыя, свае знакамітасці — і ў Гальшанаў, Жупранаў, Гейстунаў, Кушыянаў, ды іншых гісторыяў асвечаных мясцінак Ашмяншчыны. А яшчэ ж — Навазавы, адкуль родам святар і паэт Андрэй Зязюля. Дзе ён толькі ні служыў ксяндзом — у Смілавічах, Сенна, Ракаве, Новым Свэржанаў... А беларусам сябе ўсвядоміў у час вучобы ў каталіцкай духоўнай семінарыі ў Пецярбургі. Імя, між іншым, далёка не выпадае не толькі ў гісторыі Ашмяншчыны, але і ў

беларускай літаратуры. Вядомы беларускі філосаф і літаратуразнаўца Уладзімір Конан ў артыкуле “Андрэй Зязюля: хрысціянская філасофія і асветніцкая дзейнасць” піша: “Афарыстычна паэтава любоў абазначана назваю зборніка вершаў — “З роднага загона”. Але тут — не хутаранская філасофія, як можа здацца нявопытнаму крытыку. Родны загон для паэта быў тою зоркаю, з вышыні якой ён хацеў абняць і пашкадаваць увес Божы свет.

Ашмяншчыне пашчасціла — у яе ёсць свае выказнікі вечнай любові да “роднага загона”...

© В поісках утраченнаго

Паштоўкі з калекцыі Уладзіміра Ліхадзедава

Свет талентаў “Вадалеі”

Мядовы водар сакавіка

Кацярына Немагай

З чаго пачынаецца поспех? Не з выпадковасці, не са шчаслівага збегу абставін, а з іміджу. Так, менавіта з яго, бо імідж — гэта не толькі адзенне, якое мы носім, прычоска ці макіяж. Гэта — адпаведны склад думак, паводзін.

“Калі знешні выгляд адпавядае ўнутранаму стану чалавека, тады праяўляюцца самыя моцныя яго якасці, ён становіцца цікавым для іншых, але, у першую чаргу, для сябе. А з гэтага і пачынаецца поспех,” — упэўнена арт-дырэктар Цэнтра творчасці, прыгажосці і таленту, імідж-дизайн студыі “Вадалея” Кацярына Пашкевіч.

Правільна падабраны вобраз дапамог, напрыклад, выхаванцу “Вадалеі” Ягору Ваўчку на Сусветным чэмпіянаце выканаўчых відаў мастацтва “Свет талентаў” атрымаць тытул “Юны Містэр Свету”. А Настасі Нікіфаравай — перамагчы на конкурсе ў Грэцыі і стаць “Міні-міс Сусвету-2006”. Але на гэтым дзеці не збіраюцца спыняцца, яны імкнуцца адкрыць новыя грані свайго таленту...

Амаль штодзень Ягор і Насця наведваюць заняткі ў “Вадалеі”. Сёння перад Ягорам пастаўлена задача — адчуць сябе ў вобразе юнага бізнесмена. І што вы думаеце? Спраўляецца! Маўклівы і сур’ёзны, у дзелавым касцюме з гальштукам — сапраўдны маленькі містэр. Востры, удумлівы позірк, упэўнены рухі... Зараз

Міні-міс Сусвету Насця Нікіфарова і арт-дырэктар “Вадалеі” Кацярына Пашкевіч задаволены поспехам

і не пазнаць у гэтым маладым чалавеку хлопчыка-непаседу, які прадстаўляў Беларусь на дзіцячым конкурсе песні “Еўрабачанне-2004”. А пасля — зноў пераўвасабленне. Ягор у нацыянальным беларускім касцюме перадае настрой вясковага хлопца, у сэрцы якога — каханне, а ў душы — сны. Здзіўляюць вобразы Насці. Здаецца, толькі дзяўчынка была анёлам — пышная белая сукенка, доўгія валасы, празрыстыя лёгкія крылы за спіной, сціплы позірк... а зараз яна ўжо — жанчына-вамп.

Услед за Ваўчком і Нікіфаравай да настаўнікаў “Вадалеі” прыходзяць іншыя выхаванцы — дзяў-

чаты Бажэна Янкевіч, Эка Джалагонія, Ірына Бышкіна. Дарэчы, усе яны стыпендыяты Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі, пераможцы шматлікіх міжнародных конкурсаў. Што тут пачынаецца! Песні, акцёрскія пастаноўкі, метамарфозы...

Заняткі ў студыі — індывідальныя. З кожным выхаванцам працуе цэлая група спецыялістаў. Псіхологі і педагогі знаходзяць падыход да кожнага дзіцяці, вучаць таму, як пазнаць самога сябе, зазірнуць у душу і знайсці ў ёй прыгажосць. І з цягам часу дзеці пачынаюць разумець прыгажосць... праз самараскрыццё. Таму

і вобразы, якія яны ствараюць, здаюцца такімі натуральнымі. Бо кожны з іх уласна перажыты, унутрана адчуты. Падчас заняткаў у студыі кожнаму даецца магчымасць стварыць свае асабістыя фотавобразы, якія дазваляюць яшчэ глыбей раскрыць творчы патэнцыял. Гармонія душы і цела — вось галоўны прынцып работы студыі. Зразумейшы свой унутраны свет, дзеці становяцца больш адкрытымі, вызваляюцца ад комплексаў, расказваюць пра сябе і пра свае таленты на знакамітых сцэнах свету, атрымоўваюць прызы. А іх у “Вадалеі” ўжо шмат: кубкі, медалі, кароны, дыпломы...

Кірмаш у люстэрку стагоддзяў

Сёння стала добрай традыцыяй наладжваць розныя кірмашы: святочныя, гандлёвыя, кніжныя... А як раней уяўлялі продкі “кірмаш”? Што адметнага, нацыянальнага прысутнічала ў гэтым, кажучы сучаснай мовай, шоу? Якія ўласна беларускія традыцыі захаваліся да сённяшняга дня?

Ірына Клімковіч

Кірмаш або кірмашовае свята ў культуры беларусаў атаясамліваецца з гандлем і святочнымі гуляннямі, прымеркаванымі да народных святаў. Раней гэта быў традыцыйны абрад, які быў знігаваны з народным календаром і адлюстроўваў далучанасць чалавека да працы і прыроды. З цягам часу ў ім з’явіліся рысы тэатралізаваных, святочных дзеянняў. Асабліва на народныя свята. Па ўсёй Беларусі былі распаўсюд-

жаны кірмашы на Юр’я, Радаўніцу, Дзевятнік, Міколу, Тройцу, Ілью, Узвіжанне, Пакроў. Напрыклад, у мястэчку Пагост Жыткавіцкага раёна на Узвіжанне на пакланенне каменнаму крыжы сыходзіліся тысячы людзей, прычым у мясцовых жыхароў на продаж тавараў існавала своеасаблівае табу: яны маглі купляць толькі пэўныя рэчы. Моладзі ж з навакольных вёсак дазваляліся вольныя паводзіны. Хлопцы і дзяўчаты ў ноч перад кірмашом часцей за

ўсё спальвалі шапкі на вогнішчах, абразалі цуглі на конях, кралі трубы для адпужвання ваўкоў...

Разам з тым у кожнай мясцовасці існавала свая традыцыя правядзення кірмашовага святаў, якія адбываліся не толькі паблізу храмаў, капліц, але і каля святых крыніц, камянёў, дрэў, азёр, у лесе. Так, у Чачэрску, напрыклад, у год праводзіліся чатыры кірмашы: на Панасье, Узнясенне, Нараджэнне Багародзіцы і ў Вербную Нядзелю. А вось на Браслаўшчыне

Кавалі ладзяць кірмашовае свята і сёння

траецкі кірмаш ладзіўся інакш — у гонар быка. Расказваюць, пачалося з таго, калі аднойчы мясцовы пан, уладальнік маёнтка, падарыў сваім сялянам на свята быка, якога яны потым у лесе засмажылі і з’елі, запі-

ваючы гарэлкай. У Лёзна ў першы дзень Тройцы праводзіўся дзіцячы кірмаш для пастушкоў, так званы пастухоў фэст, а на другі дзень — для дарослых. Каля вёсак Гняздзілава і Верацейкі Докшыцкага раёна

кірмаш ладзіўся на Пятра і Паўла. На высокай гары каля вёскі Верацейкі рэзалі бараноў, потым іх варылі ці смажылі, частку з’ядалі, частку прадавалі.

Былі яшчэ іншыя кірмашы — па продажы коней, свінняў і лёну, вырабленых скур хатніх жывёлаў. Акрамя таго, на кірмашах гандлявалі свістулькамі, дудачкамі, абразкамі, жаночымі ўпрыгожваннямі, хусткамі, стужкамі, пернікамі, гарэлкай... Атрыманыя грошы выдаткоўвалі на рознага кшталту відовішчы: батлейку, музыкаў, артыстаў. Адной з самых папулярных забаваў у моладзі было гушканне на арэлях. Падчас кірмашу хлопцы выбіралі будучых нявест, а дзяўчаты — жаніхоў. На Радаўніцу звычайна білі яйкі, а хлопцы мераліся сілай паміж сабой. На кірмаш прыходзілі старцы, якім давалі шматлікія дары — грошы, абаранкі, зробленыя ўласнымі рукамі каштоўныя рэчы...